

Ochrona równości i praw człowieka w UE

W Unii Europejskiej istnieją dwa główne nurty polityki i działań w zakresie praw człowieka. Jednym z nich jest ochrona podstawowych praw człowieka obywateli UE, a drugim propagowanie praw człowieka na całym świecie. W stosunkach zewnętrznych Unia Europejska angażuje się we wspieranie demokracji i praw człowieka zgodnie z zasadami wolności, demokracji oraz poszanowania praw człowieka, podstawowych wolności i państwa prawnego, które leżą u jej podstaw. UE dąży do uwzględnienia problematyki praw człowieka we wszystkich swoich strategiach politycznych i programach, a każdemu działaniu przypisuje inny instrument polityki w zakresie praw człowieka.

Prawa obywateli UE są zagwarantowane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. Karta określa w jednym dokumencie prawa człowieka wiążące dla unijnych instytucji i organów. Ma również zastosowanie do rządów krajowych, gdy te wykonują prawo UE. **Karta praw podstawowych** została ogłoszona w 2000 roku przez Parlament Europejski, Komisję Europejską oraz Radę. By zapewnić ochronę praw wskazanych w Karcie, UE przyjmuje odpowiednie przepisy. Dotyczą one na przykład prawa do rzetelnego procesu sądowego i prawa do ochrony danych osobowych. W 2011 r. Rada przyjęła konkluzje określające, na czym polega jej rola w skutecznym stosowaniu Karty. Konkluzje precyzują, gdzie potrzebne jest działanie Rady. Obejmują one trzy główne punkty: roczne sprawozdanie Komisji ze stosowania Karty, współpraca z Agencją Praw Podstawowych UE oraz prawa podstawowe w legislacji.

[Karta praw podstawowych](#) – pełny tekst

W 2009 r. wszedł w życie **traktat lizboński**: prawa, wolności i zasady ujęte w Karcie stały się prawnie wiążące dla UE i jej państw członkowskich przy wdrażaniu unijnych przepisów.

Według traktatu lizbońskiego należy:

- przestrzegać praw podstawowych wewnątrz UE,
- wspierać i umacniać prawa człowieka działaniami zewnętrznymi poza UE.

Traktat zobowiązuje też Unię do przystąpienia do europejskiej konwencji praw człowieka. Europejska konwencja praw człowieka z 1950 r. została ratyfikowana przez 47 państw należących do Rady Europy. Stroną konwencji jest wszystkich 27 państw UE. UE i jej przepisy powinny podlegać tym samym standardom co państwa członkowskie. Dlatego traktat lizboński zobowiązuje Unię do przystąpienia do konwencji.

W 2012 r. Rada przyjęła strategiczne ramy UE dotyczące praw człowieka i demokracji, wraz z planem działania służącym wykonaniu tych ram. Określono w nich zasady, cele i priorytety na rzecz poprawy skuteczności i spójności polityki UE na następne 10 lat. Do wspomnianych zasad należy między innymi włączanie praw człowieka do głównego nurtu wszystkich dziedzin polityki UE (jako motyw przewodni), również wtedy gdy obszary polityki wewnętrznej i zewnętrznej pokrywają się. Plan działania określał konkretne kroki na okres do 31 grudnia 2014 r. Uaktualniony plan działania na lata 2015-2019, powstały w oparciu o ocenę pierwszego planu i wytyczne polityczne wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, został przyjęty w lipcu 2015 r. Obecnie trwają prace nad nowym planem działania na lata 2020-2024.

Unia Europejska jest także mocno zaangażowana w propagowanie i ochronę praw człowieka, demokracji i praworządności na całym świecie. Prawa człowieka mają pierwszorzędne znaczenie w relacjach Unii z innymi krajami i regionami.

Polityka UE w tej dziedzinie obejmuje:

- promowanie praw kobiet, dzieci, mniejszości i osób wysiedlonych
- sprzeciwianie się karze śmierci, torturom, handlowi ludźmi i dyskryminacji
- ochronę praw obywatelskich, politycznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturowych
- ochronę praw człowieka w ramach aktywnej współpracy z krajami partnerskimi, organizacjami międzynarodowymi i regionalnymi oraz stowarzyszeniami i grupami na wszystkich poziomach społeczeństwa,
- włączanie klauzul dotyczących praw człowieka do wszystkich porozumień w sprawie handlu lub współpracy z państwami spoza UE.

Należy zaznaczyć, że we wszelkich układach i porozumieniach podpisywanych przez UE należy uwzględniać prawa człowieka, tak jak je określa Karta praw podstawowych. Umowy handlowe oraz różnorodne umowy o stowarzyszeniu i współpracy między UE a państwami trzecimi lub organizacjami regionalnymi zawierają klauzulę praw człowieka definiującą poszanowanie praw człowieka jako „istotny element” tych umów. W przypadku nieprzestrzegania tej klauzuli stosowane mogą być różne środki, takie jak ograniczenie lub zawieszenie współpracy.

UE regularnie uwzględnia tematykę praw człowieka w dialogu politycznym prowadzonym z państwami trzecimi i organizacjami regionalnymi. Prowadzi także dialog i konsultacje z wieloma państwami poświęcone konkretnie prawom człowieka. Ponadto niemal wszystkie spośród 79 państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) prowadzą dialog z UE w oparciu o art. 8 umowy z Kotonu, który stanowi, że dialog polityczny powinien obejmować „regularną ocenę postępów w zakresie poszanowania praw człowieka”.

[Roczne sprawozdanie na temat praw człowieka na świecie](#)

Równość

UE koncentruje się również na promowaniu równości wobec prawa. Unia Europejska opiera się na zbiorze wartości, do których należy równość, a zatem wspiera równouprawnienie kobiet i mężczyzn (art. 2 i art. 3 ust. 3 Traktat o Unii Europejskiej (TUE)). Cele te są zawarte także w art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Ponadto na mocy art. 8 TFUE powierza się Unii zadanie wyeliminowania nierówności oraz promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn we wszystkich jej działaniach (koncepcja ta jest również znana jako

uwzględnianie aspektu płci w głównym nurcie polityki). W deklaracji nr 19 załączonej do Aktu końcowego konferencji międzyrządowej, która przyjęła Traktat z Lizbony, Unia i państwa członkowskie zobowiązały się „do zwalczania wszelkiego rodzaju przemocy w rodzinie [...], zapobiegania tym przestępstwom i ich karania oraz [...] wspierania i ochrony ofiar”.

Zasada równości kobiet i mężczyzn leży u podstaw wszystkich polityk europejskich i stanowi podstawę integracji europejskiej. Ma ona zastosowanie we wszystkich dziedzinach. UE promuje niezależność ekonomiczną kobiet i mężczyzn, niwelowaniu różnic w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn, wspieraniu równowagi płci w procesach decyzyjnych, kończeniu przemocy ze względu na płeć i promowaniu równości płci poza UE.

„ Każde Państwo Członkowskie zapewnia stosowanie zasady równości wynagrodzeń dla pracowników płci męskiej i żeńskiej za taką samą pracę lub pracę takiej samej wartości. ”

Artykuł 157, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)

Zasada równości wynagrodzeń dla pracowników płci męskiej i żeńskiej za taką samą pracę jest zapisana w Traktatach WE od 1957 r. (dzisiejszy art. 157 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)). Artykuł 153 TFUE pozwala UE na podejmowanie działań w szerszym obszarze równych szans i równego traktowania w dziedzinie zatrudnienia, a w tych ramach art. 157 TFUE dopuszcza pozytywne działania mające na celu wzmocnienie pozycji kobiet. Dodatkowo art. 19 TFUE przewiduje przyjęcie przepisów służących walce z wszelkimi przejawami dyskryminacji, w tym z dyskryminacją ze względu na płeć. Na podstawie art. 79 i 83 TFUE przyjęte zostało prawodawstwo dotyczące przeciwdziałania handlowi ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, a na podstawie art. 168 TFUE ustanowiono program „Prawa, równość i obywatelstwo”, dzięki któremu zapewnione jest między innymi finansowanie działań przyczyniających się do zwalczania przemocy wobec kobiet.

Choć wciąż zauważalne są pewne nierówności płci, UE poczyniła w tym względzie znaczne postępy. Należy jednak nadal prowadzić działania wspierające równość płci. Dane Komisji Europejskiej pokazują, że na rynku pracy w Unii Europejskiej kobiety mają gorzej. Zdecydowanie więcej kobiet niż mężczyzn kończy w Europie studia wyższe, ale później ich zarobki są niższe od męskich średnio o 16 proc. Tylko 8 proc. prezesów największych spółek w UE to kobiety. Komisja uznała, że w żadnym z państw członkowskich nie udało się zapewnić pełnej równości kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Dotyczy to nie tylko kwestii płacowych, ale także poziomu przyszłych emerytur czy bezpieczeństwa socjalnego.

W związku z tym KE chce wprowadzić w ciągu najbliższych 5 lat szereg rozwiązań, aby poprawić sytuację.

Przewodnicząca Komisji Europejskiej **Ursula von der Leyen** powiedziała:

Równość płci stanowi jedną z podstawowych zasad Unii Europejskiej, ale nie jest jeszcze rzeczywistością. W biznesie, polityce, jak i w całym społeczeństwie możemy osiągnąć pełny potencjał tylko wtedy, gdy wykorzystamy wszystkie nasze talenty i różnorodność. Wykorzystanie jedynie połowy populacji, połowy pomysłów lub połowy energii nie wystarczy. W ramach strategii na rzecz równouprawnienia płci dążymy do zwiększenia i przyspieszenia postępów w dziedzinie równości mężczyzn i kobiet.

Prawodawstwo UE dotyczące równouprawnienia płci w pracy:

- przepisy dotyczące zatrudnienia (m.in równości wynagrodzenia, ubezpieczenia społecznego, warunków pracy lub molestowania),
- przepisy dotyczące samozatrudnienia,
- prawo do urlopu macierzyńskiego, ojcowskiego i rodzicielskiego

Na uwagę zasługuje zatwierdzenie w 2019 roku nowych przepisów dotyczących urlopów rodzinnych i opiekuńczych oraz bardziej elastycznych warunków pracy, aby stworzyć więcej zachęt do promowania zatrudnienia kobiet oraz dla ojców do korzystania z urlopu rodzinnego.

Należy też zwrócić uwagę na duże różnice w sytuacji kobiet i mężczyzn w sektorze nowych technologii w Europie- kobiety rzadziej podejmują studia w tej dziedzinie i są niedoreprezentowane na rynku pracy. W rezolucji przyjętej w 2018 r., Parlament Europejski wezwał kraje UE do wprowadzenia środków mających na celu zapewnienie pełnej integracji kobiet w sektorze technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), wspieranie edukacji i szkoleń w zakresie ICT oraz w nauk ścisłych i przedmiotów technicznych (takich jak nauka, technologia, inżynieria i matematyka).

Aby zapewnić kobietom równą sytuację na rynku pracy, KE chce wykorzystać opracowany już w 2012 r. projekt dyrektywy o poprawie równowagi płci w zarządach spółek. Jego wdrożenie zablokowała jednak część państw członkowskich. KE chce jednak, aby do 2024 r.

osiągnięta została w UE równowaga płci na poziomie 50 proc. na wszystkich szczeblach zarządzania. Unijni urzędnicy mają ponadto uwzględniać perspektywę płci we wszystkich politykach i najważniejszych inicjatywach UE. W wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 r. ma być także mocniej wsparty udział kobiet. Chodzi zarówno o listy wyborcze, jak i udział w samym głosowaniu. W obecnej kadencji PE kobiety to tylko 39 proc. wszystkich eurodeputowanych.

UE walczy także z przemocą wobec kobiet. Parlament Europejski wielokrotnie wzywał do wzmocnienia strategii UE w tej dziedzinie. UE zwraca uwagę na potrzebę zwalczania różnych form przemocy, w tym molestowania seksualnego, handlu ludźmi, zmuszania do prostytucji, okaleczania narządów płciowych kobiet, uprzedmiotowienia za pośrednictwem nowych technologii (cyberstalking) i przemocy w Internecie. W 2014 r., nagrodę im. Sacharowa na rzecz wolności myśli Parlamentu Europejskiego otrzymał ginekolog z Demokratycznej Republiki Konga Doktor Denis Mukwege za pomaganie tysiącom ofiar gwałtów zbiorowych i brutalnej przemocy seksualnej w Demokratycznej Republice Konga oraz walkę o godność kobiet, sprawiedliwość i pokój w jego kraju.

Źródła:

<https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/human-rights/>

https://europa.eu/european-union/topics/human-rights_pl

https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy/8437/eu-annual-reports-human-rights-and-democratisation_en

https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy_en

<https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20190712STO56961/jak-parlament-walczy-o-rownosc-plci-w-ue>

https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus10_pl.pdf

Przygotował:

**Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Poznań
przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu
al. Niepodległości 2,**

61-874 Poznań

tel. 61 8521670,

e-mail: europedirect-poznan@irpoznan.com.pl, www.europe-direct.poznan.pl

Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej

